

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarja“ v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 6, II. nadst. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer.

ZARJA

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Dvostopna petivrstica 20 vin., pogojni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarja“ v Ljubljani, Selenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Štev. 1.

V Ljubljani, v soboto dne 3. junija 1911.

Leto I.

Zarja!

Z dnevnikom, ki si ga je zavedno slovensko delavstvo že davno želelo, stopamo danes v javnost. V dobi prvotnega boja dajemo delavnemu ljudstvu novo orožje v roke. V dobi, ko prodira skozi gosto nočno temo, ki je kakor mora tlačila duhove, prva dan naznanjoča svetloba; v dobi, ko se začenja utrjeno, omračevano, z vsokvrstnimi opojnimi sredstvi v spanje in sanje zazibano ljudstvo dramiti; v dobi, ko se slovensko ljudstvo bolj in bolj odvrta od preteklosti in upira oči v bodočnost, bežečo pred njim — v tej dobi zbujanja, obnavljanja in preporajanja, v tej dobi novih želja in novega hrepenenja gre naš list med ljudstvo. Dneva še ni. Mračno je še nad slovenskimi kraji in nad vsem svetom, ki ga je podjarmil kapitalizem. Toda nad gorami se že trgajo temine, zlati robovi krase oblake v daljavi, zarja se razliva po nebu in naznanja bližajočo se solnce, škrijanci pozdravljajo prihajajoči dan.

Dolga je bila noč. Mnogo jih je, ki bi jo radi podaljšali v neskončnost; toda solnce ima svoj večni zakon in nobena sila ne more preprečiti njegovega prihoda. Kadar pride čas, se dvigne nad obzorje in prežane mrakove. In s svetlobo prihaja spoznanje. Zmote izginejo, dvomi se razprše, negotovost se umakne jasnosti. Oči spoznajo predmete, pota, cilje. Tedaj je mogoče delo in boj.

Naša „Zarja“ bo služila spoznanju. In nevednosti in zmoti bo kazala pot v svetlobo. Spoznanje pa je samo pogoj osvoboditve. Kadar se zablješ dan, uzremo stene svoje ječe in verige na svojih nogah. Podreti pa mora stene in raztrgati verige naše delo. Čim močnejši je sovražnik, ki nas uklepa, tem več moči nam je treba, da se osvobodimo. Samo v svoji združiti najdemo to moč in najmočnejši bomo, kadar bo zadnje zatirano bitje, ki ima človeško lice, stalo v naših vrstah. Zato bo naša „Zarja“ klicala vse trpine in jim kazala pot do združitve in sloge.

Združena moč zatiranih pa mora postati armada. Boj pa njena naloga, svoboda je njen cilj. Razdiraje ječa mora graditi bram prostosti. Naša „Zarja“ bo trpinsko vojsko vodila v boj, kazala jim bo pota in arzenale, dajala ji bo orožja. V vsakem boju bo stala ob strani trpinov, branila bo njegove interese in pospeševala njihov napredek. Vso svojo skrb bo posvečala njihovi izobrazbi, njihovem okrepčenju, njihovemu življenju, njihovim bojem in zmagam. Ljudstvo, ki dela in nosi na svojih titanskih ramah lepi svet, v katerem se drugi veselo in zabavajo, privedi do vrat tega sveta, da si jih odpre in postane deležno užitkov in lepote življenja, je naša naloga. Tej nalogi bo „Zarja“ služila z vsemi svojimi močmi, z navdušenjem in z vnetostjo, ki jo poraja prepričanje. Za to nalogo ne išče zaslobe in podpore nikjer drugod, kakor pri ljudstvu, kateremu hoče služiti. Zato smo tudi prepričani, da najde naš list med delavnim in trpečim ljudstvom tla, na katerih se lahko razvije, da postane velik in močan v prid zatiranim množicam, ki si imajo osvojiti bodočnost in svet.

Delavstvo in parlament.

Kdor hoče vedeti, kakšni boji se bodo odločevali v prihodnjem parlamentu, mora čitati glasila podjetnikov, v katerih razkrivajo svoje namene. Tak list je n. pr. na Dunaju izhajajoči „Arbeitgeber“. Od številke do številke pozivlje delodajalce, naj gredo pri politvah v boj zoper socialno demokracijo, ter jih uči, kaj naj zahtevajo od meščanskih kandidatov. Kakor tolpo roparjev opisuje to hujesko glasilo socialno demokracijo. Kdor ga čita, bi moral misliti, da hočejo socialni demokrati kar jutri vzeti ubogim kapitalistom zadnjo srajco s telesa in jih pogrnati v saharso puščavo, da tam poginejo. „Varstvo za lastnino!“ — kliče kapitalistični list. In ker je ta klic vendar nekoliko čuden v dobi, ko varuje vsako lastnino par sto paragrafov ter armada žandarjev in policajev, so veliki duhovni zlatega teleta tako ljubeznivi, da naravnost izrekajo, kaj zahtevajo še za „varstvo“ bogastva.

„Sem z zakonom zoper štrajkel!“ — je njihovo geslo. Delavska stavka je v očeh kapitalistov napad na njihovo „pravično“ last. Po nazorih kapitalističnih voditeljev je delavec, ki stopi v stavko, enak roparju, ki nastavi potniku samokres na prsi s klicem: „Denar ali življenje!“ Da zahteva delavec plačo za svoje delo, ne šteje nič pri tej gospodi. Zahtevo samo po sebi smatrajo za zločin, pa hočejo, da bi se vrnili tisti časi, ko je gospodar po svoji mili volji določal, koliko sme delavec dobiti in ko je bila delavcu kratkomalo prepovedana vsaka združitev v namen zboljšanja svojega položaja.

Zakon zoper stavke zahtevajo kapitalisti. Delavca, ki predlaga stavko, naj pograbi policija in naj ga izroči kar sodišču. Delavca, ki stopi v stavko, naj požene v njegovo domovinsko obščino. In spor, ki ga je delavec imel z delodajalcem, naj se nazadnje še vpiše v delavsko knjižico, da ga bo vsak podjetnik takoj spoznal kot puntarja in ga pognal s praga svoje tovarne!

Podjetniki hočejo biti zopet „gospodarji v svojih podjetjih“. Delavec pa naj bi zopet postal brezpraven suženj, ki ne sme niti poizkusiti, da bi si nekoliko izboljšal svoj položaj. Izjemen zakon torej zahtevajo za delavce, zakon, ki bi iz njih napravil državljan tretjega reda in jim vzel pravice, katere so zavarovane vsem drugim državljanom.

Trgovce, ki prodaja svoje blago, mi pove svojo ceno. Če se mi zdi previsoka, mu ponudim nižjo. Če pa ni zadovoljen z mojo ponudbo in če me ne plačam toliko, kolikor zahteva, mi enostavno ne da svojega blaga.

Kaj pa storim, če grem v tovarno iskat dela? Kapitalistu ponujam tisto blago, ki ga imam: Svojo delavno moč. Če mi obeta premalo za njo, pojdem drugam. Organizacija delavcev mi jamči, dokler ni kakšne krize, kakšne posebno neugodne konjunktore, da bo s svojo močjo preprečila prehudo znižanje cene za moje blago, za mojo delavno moč. Ali to jamstvo mi daje organizacija le tedaj, če ima moč, da se bojuje. Delodajalec, ki ve, da stoji za menoj močna bojovna organizacija, se bo vsaj pogajal z menoj. Če pa ve, da imamo zakon zoper stavke, da je torej organizaciji onemogočen boj, mi bo dejal: „Toliko dam, pa nobenega vinarja več. Če nočeš, pa pojdi drugam.“ Kaj pa mi pomaga hoditi drugam, ko vem, da me ima drugi podjetnik ravnotako v krempljih? Kakor mi bo predpisoval plačo, tako mi bo predpisoval delavni čas, tako mi bo branil vstop v organizacijo, tako me bo sploh prisilil, da se mu v vsakem oziru slepo pokorim.

Na ulicah si je zavedno delavstvo priborilo koalicijsko pravico. Štirideset let je minilo od tistih krutih bojev in s pomočjo koalicijske pravice si je delavstvo vsaj deloma izboljšalo svoj položaj. Par vinarjev za kruh, par ur počitka na teden je doseglo. Vse to so le drobtine v primeri z milijonskimi profiti kapitalistov. Ali kapitalistično časopisje govori o ropu, o napadih na lastnino, pa kliče parlament na pomoč, da naj ukroti delavca! Tisti parlament, ki si ga je delavstvo zopet na ulicah priborilo, da bi si z njim zakonito zavarovalo, kar si je moral z bojem in žrtvami pridobiti, tisti parlament naj sklepa zakone zoper delavce in zoper njihovo enakopravnost! Ker so delavci nekoliko manj razcapani in nekoliko manj lačni kakor pred štiridesetimi leti, jih imenujejo kapitalistični hujeski prevzetne in objestne. Ker vsaj nekoliko lahko soodločujejo o svoji usodi, jim hočejo vzeti še to malo možnost in še ta kosček svobode.

„V boj zoper socialno demokracijo!“ grmi kapitalizem. — „V boj za socialno demokracijo!“ — mora biti odgovor vsakega zavednega delavca.

Še malo narodnega vprašanja.

Kakor da bi bila vsaka beseda zaman, kakor da bi šel ves razvoj mimo nas pa se ne bi niti dotaknil Slovencev, tako se vrti politika in agitacija narodnjakov vedno v enem tesnem kolobarju kakor nekčaj, pa ne pride niti za korak naprej. Posebno v sedanjih volilnih agitaciji se neprenehoma ponavljajo najstarejše

fraze in socialiste „pobijajo“ argumenti, katerih ničevnost je že davno dokazana.

„Najprej se mora rešiti narodno vprašanje, potem pa postanemo socialisti“ — to je eden tistih vzklikov, ki jih lahko slišimo skoraj na vsakem narodnjaškem shodu. In ko je zadnjič socialističen kandidat na socialističnem shodu dejal, da se moramo v prvi vrsti bojevati za kruh, ker drugače ne moremo doseči nobenega ideala, je bil narodnjaški govornik ves užaljen in razočaran, ter je vzkliznil, da hočemo rešiti socialno vprašanje „na razvalinah slovenskega naroda“.

Dokler vladajo taki pojmi, se je res težko bojevati z argumenti. Ali podvrgli se bomo vendar tej težavni nalogi, ker vemo, da se dajo trajni uspehi doseči samo s prepričanjem in ker nam ne gre za slučajno pridobitev, ki z jutrišnjim dnevom lahko zopet izgine.

Narodnjaki imajo za nas tisoč vprašanj o narodnostnem problemu. Toda ker se oni vendar že nekoliko desetletij dalje ukvarjajo z narodnim vprašanjem, kajti njihove stranke so pač starejše od naše, bi nam moralo biti pravzaprav dovoljeno, da jih najprej mi kaj vprašamo. Če bi jih hoteli spraviti le v zadrego, bi bilo dovolj, ako bi jih vprašali: Kaj je narod? Kaj je narodnost? — Mogoče, da bi nam dali gospodje na to več kakor en odgovor. V tem grmu pa ravno tiči zajec, da nam buržoazija ne more dati enotnega, splošno veljavnega, znanstvenega odgovora na to vprašanje. Znanost se bavi s tem vprašanjem, raziskuje ga, ali zadnje besede še ni izrekla. V tem raziskovanju pa sodelujejo socialno demokratični znanstveniki tako resno in tako temeljito, da se njihovo delo sploh ne more več pogrešati.

Toda pustimo vprašanja, ki še niso rešena. Vprašajmo rajši: S kakšnimi sredstvi hočejo narodnjaki rešiti narodno vprašanje? Takoj bomo naleteli na velikansko težavo, ker narodnjaki tudi o politični ureditvi tega vprašanja niso edini. Kar se tiče Slovencev, je eno jasno: Sami zase so preslabi, da bi s silo dosegli take razmere, kakršne bi sami radi imeli. Navadno se zanašajo na pomoč drugih Slovanov. Ali dosedanja politična zgodovina kaže, da nismo imeli od te pomoči doslej nobenega dobička. Pa ga tudi ne bomo imeli, ker ga ne maramo imeti. Prvič vidimo, da Slovani sami med seboj niso složni. Nedaleč od nas lahko opazujemo huda nasprotja med Srbi in Hrvati. Kako tlačijo Rusija Poljake in kako davijo nacionalistični Poljaki Rusine, je znano vsemu svetu. V Sleziji in na Moravskem se pripravajo in tepejo Čehi in Poljaki med seboj. Če ne bi imeli v Avstriji nobenih Nemcev in Italijanov, ampak same Slovence, bi vendar danes ne imeli narodnega miru in sloge.

Cilji posameznih slovanskih narodov v Avstriji se prav močno razlikujejo. Meščanski Čehi stoji skoraj izključno na stališču takozvane državnega prava. Poljaki ne priznavajo nič drugega kakor svojo deželno avtonomijo, ki jim zagotavlja gospodstvo nad Rusini. Kaj naj bi s takimi programi počeli Slovence? Državnega prava sploh nimamo, z deželno avtonomijo bi pa izročili Slovence na Štajerskem, na Koroškem in v Trstu ondotnim večinam.

Doslej so bili vendar socialni demokrati edini, ki so se brez razlike narodnosti izrekli za narodno avtonomijo. In ravno za Slovence je narodna avtonomija edina rešitev. Samo program socialne demokracije se vjema s tistim načelom, katerega bi se Slovenci morali oprijeti v narodnem oziru. Čim bolj se poveča moč socialne demokracije, tembolj se približamo tisti rešitvi, ki je za slovenski narod edino ugodna.

Socialna demokracija pa je tudi v parlamentu dokazala, da ji je res ležeče na taki rešitvi. Že leta 1908., ko je bilo samo 11 socialnih demokratov v državnem zboru, so zahtevali narodnostni zakon na podlagi avtonomije in enakopravnosti. Enake predloge so še večkrat vlagali. Zavrgle pa so jih meščanske stranke. Zadnji tak predlog je bil Seligerjev leta 1909. Tudi tega je zavrgla meščanska večina. Narodnostni odsek je bil izvoljen na predlog socialnih demokratov. Da ni dobil materijala za delo, je bila kriva slavna Bienerthova vlada, pa tudi meščanske stranke, ki se niso brigale za stvar.

Ali preden se govori o zmagah, je pač treba misliti na obstanek. Mrtvi se ne morejo bojevati, kaj še zmagovati. Obstanek slovenskega naroda pa je danes v največji nevarnosti zaradi g. m. o. t. n. e. bede, zaradi pomanjkanja kruha. Slovenci ne beže v tujino, na Nemško, v Ameriko zaradi narodnega zatiranja, ampak ker ne morejo živeti doma. Tisoč in tisoč Slovencev ne priznava pri ljudskem številu svoje narodnosti, ker so gospodarsko preveč odvisni, pa se boje, da bi izgubili boren kosček kruha in ga ne dobili drugod. Torej je menda jasno, da je boj za kruh tudi glavni del narodnega boja. In če se socialni demokrati bojujejo za boljši zaslužek najširših vrst naroda, se bojujejo za sredstva, ki so tudi v narodnostnem boju neizogibna. Če hočemo delavstvu priboriti več počitka, mu bo še le to omogočilo, da se bo udeleževalo kulturnega, torej narodnega življenja. Boj za kruh je v resnici pogoj vsakega narodnega dela, ker brez kruha tudi naroda ni.

Sodrug! Agitirajte za socialno demokratično časopisje! Vsak sodrug bodi naročnik našega lista, vsaka družina naj čita „Zarjo“.

NOVICE.

* **Centrala za stanovanjsko reformo v Avstriji.** Na obnem zboru izvoljeni odbor se je konstituiral in izvolil za načelnika dvor. svetnika Dr. Rudolfa Maresch; v odboru je tudi dunajski obh. svetnik sodr. Leopold Wiansky. V seji dne 29. maja je soglasno sklenil odbor pozvati vse državnoborske kandidate, da se bodo v slučaju izvolitve potegovali v novi zbornici za načrte, katere je sklenila centrala. Centrala se boče tudi odzvala povabilu Angležev, in priredi študijsko potovanje na Angleško v teku meseca julija.

* **Tobak se podražil** dne 1. julija. Bienerthova vlada si ni dala dopovedati, da je že na vsakem polju preveč dragine in da je za ljudstvo vsako podražanje njegovih potrebščin nov udarec. Sokriv pa je tudi zadnji parlament. Že v jeseni je bilo znano, da hoče vlada podražiti tobak, cigare in cigarete. Takrat je poslanec sodrug Johannis v imenu socialnih demokratov vložil predlog, da naj državni zbor protestira proti temu namenu. Toda dne 29. novembra 1910. je večina odklonila socialno-demokratični predlog in s tem je vlada dobila prosto roko. O tem podražanju, ki zadene zopet nižje sloje, izpregovorimo več prihodnjik.

* **Rozete so dobili** po naredbi ministra Weisskirchnerja poštni poduradniki, Telefonski in brzojavni poduradniki pa so dobili še štiri male strele kot električno znamenje.

* **Kolera v Gradcu.** Svakinja poštnega uradnika Franzkyja, ki je umrla za kolero, je obolela in bakteriološka preiskava je dognala, da ima tudi ona azijsko kolero. Marija Lehbinger — tako se imenuje bolnica — ima v Naglergasse malo kavarno. Prepeljali so jo v bolnišnico za kužne bolezni. Tudi njenega moža in otroke so izolirali. Okužiti se je morala, ko še ni bilo znano, da je njen svak bolan za kolero. Ko je šel v bolnišnico, misleč da ima samo pokvarjen želodec, ji je dal roko in takrat so morali priti bacili na njene prste, in odtod v usta.

* **Rusija in Japonsko** sta sklenili pogodbo za vzajemno izročanje zločincev. Politični zločinci se po tej pogodbi nimajo izročati, pač pa taki, ki store kakšen zločin zoper vladarja. Zdi se, da imata car in mikado enako velik strah.

* **Trdnjava Laloma** v državi Nikaragva (Srednja Amerika) je zletela v zrak. Mnogo oseb je ubitih. Skoraj vsa poslopja so poškodovana.

* **Strašna smrt strojevodje.** Na ekspresnem vlaku med Parizom in Havrom je zadela strojevodjo Lebaila strašna smrt. Hotel opazovati signal na progi, se je nekoliko preveč sklonil z lokomotive. Ravno tisti hip je pridrl na drugem tiru nasproten vlak in mu je odtrgal glavo.

H. Suttner, Ljubljana

Mestni trg (nasproti rotovža) in Sv. Petra c. 8.

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine.

==== Pripravna birmanska darila. ====

Lastna tovarna ur v Švici. Tovarn. znamka IKO.

==== Ceniki zastonj in poštne prosto. ====

luje zidarska godba iz Škorklje; pevske točke pa izvajata delavski pevski zbor iz Kolonje in pevski zbor „Ljudskega Odra“ iz Trsta. Priredi se tudi šaljiv srečelov s 500 dobitki, šaljiva tombola z 10 dobitki in šaljiva pošta. V veliki dvorani bo ples. Veselica se prične točno ob 4. popoldne, ples pa ob 5. Vstopnina znaša za moške 40 vin., za ženske 20 vin., ravno tako za ples. Čisti dobiček je namenjen podpornemu skladu organizacije. V slučaju slabega vremena se preloži veselica na binkoštni ponedeljek. Zidari so vabljivi, da se udeležijo te priredbe v čim večjem številu.

— **Narodna godba.** Mlinar je sedel na osla in sin je šel peš. Ljudje so se jezili nad mlinarjem, češ, zakaj ne bi rajši sam peš hodil, pa sina posadil na osla. In mlinar je storil tako. Sedaj so se ljudje jezili nad sinom, češ: Mlad fant jaha na oslu, stari oče pa mora peš hoditi. Tedaj se je še mlinar spravil na osla. Nato so pa ljudje zarentali: Kaj, uboga žival mora nositi tako dva. Zakaj pa ne bi rajši oba peš hodila? Mlinarju se je pamet zbistrila in spoznal je, da ni mogoče vsem ustreči. Sedaj poslušajte. Dokler nismo v mestnih volilnih okrajih kandidirali nobenega slovenskega socialista, so se narodnjaki jezili. Zakaj pa ne bi socialisti kandidirali v mestu tudi Slovenca? Pa smo ubogali narodnjake in smo pri zadnjih deželnozborskih volitvah kandidirali v dveh mestnih okrajih dva slovenska sodruga: Kermolja in Novaka. Tedaj so se gospodje v „Narodnem domu“ zopet jezili: Aha! Jih vidite? V mestu kandidirajo dva slovenska socialista samo zato, da bi škodovali narodni stvari. Sedaj so zopet volitve tu. Mi nismo hoteli škodovati narodni stvari, pa nismo postavili v mestu nobenega slovenskega socialista. In zopet se narodnjaki jeze in pripovedujejo, da zato ne kandidiramo, ker hočemo škodovati narodni stvari. Narodnjakom bi svetovali, naj nam vendar raztolmajo, kdaj smo prav ravnali, sedaj, ko ne kandidiramo, ali takrat ko smo kandidirali slovenske socialiste v mestu? In če smo takrat prav ravnali, zakaj so pripovedovali, da smo hoteli narod škodovati? Mi smo zelo radovedni.

— **Sv. Ivan.** Dva prekrasna shoda smo tukaj imeli v torek in sredo. V torek smo zborovali na Verdelci na prostem. Brez pretiravanja lahko pravimo, da nas je bilo zbranih veliko več nego tisoč ljudi in če smo prav zelo skromni, računamo, da nas je bilo vsaj petsto volilcev. Shoda se je udeležilo tudi nekoliko narodnjakov, ki pa so se tukaj vedli popolnoma mirno in dostojno. Krasen je bil pogled na to množico, ki se je amfiteatralno razvrstila po hribu. Zborovanje je vodil sodrug Regent, govorila pa sta sodruga Etbin Kristan in Černiut, prvi seveda slovensko, drugi italijansko. Oba sta obširno razložila naloge bodočega državnega zbora s posebnim oziranjem na interese delavstva. Sodruga Kristan je še zlasti dokazal, da je zboljšanje socialnega položaja delavcev pogoj za narodni napredek in za ugodno rešitev narodnega vprašanja. Izmed nasprotnikov se nihče ni oglasil za besedo in sodrug Regent je z navduševalnimi besedami zaključil shod ob krasnem razpoloženju udeležencev. V sredo je bil napovedan shod na planjavi pod „Boschetom“. Že po dnevi je deževalo, zvečer pa je kar lilo. Kljub temu se je zbralo okrog 700 volilcev, ki se niso dali preplašiti in so zahtevali shod, češ saj se tudi pri delu dostikrat zmočijo. Tudi tukaj sta govorila sodruga Černiut in Kristan. Navdušeno ljudstvo je vztrajalo na shodu do zadnjega hipa.

— **Shod v gostilni „International“** je bil pretečeno sredo kakor vsi dosednji shodi imponentna manifestacija zavednega delavstva, ki hoče, da bo dne 13. junija v Trstu plapolala zmagovalna rdeča zastava. Prostorna gostilna je bila tako natlačena, da so se poslušalci kar gnetli. Poleg tega pa je ostalo še toliko ljudi na ulici, ki niso našli prostora v gostilni, da bi se jim bil lahko napravil poseben shod. Zborovanje je vodil sodrug Regent. Ognjevit je poročal kandidat II. volilnega okraja sodrug Černiut, ki je žel za lepe besede obilo burnih ovacij. Med govorom sodruga Černiut je prišel s shoda pri Sv. Ivanu sodrug E. Kristan. Zborovalci so mu priridili prisrčen pozdrav z živjo-klici, ki so pričali, da ima zavedno delavstvo našega sodruga tem rajše, čim bolj ga nasprotniki sramote in blatijo. Ko je sodrug Černiut končal, je zbrana množica kot en moč klicala: „Kristan, Kristan, naj govori Kristan!“ In ni bilo miru, dokler ni stopil na govorniški prostor naš okoličanski kandidat. In bilo je treba zopet počakati, preden se je navdušenje poleglo. Govornik ni mogel pred to vneto in odkritosrčno množico izreči stavka, ne da bi bil zopet izzval gromovite aplavze. Prizor pa, ki smo ga videli ob zaključku njegovega govora, nam

ostane v trajnem spominu. Tedaj je trajal aplavz par minut. Za njim je govoril v nemškem jeziku sodrug F. A. l. k in za tem je sodrug Regent zaključil shod, ki je pričal o sijajnem navdušenju, s katerim gre delavstvo v boj za socialno-demokratsko stranko in za njene ideje.

Goriško.

— **Iz Nabrežine.** Na svojih shodih se je gospod dr. Rybaš spomnil tudi na Nabrežino in je dejal, da so socialisti mnogo škodovali nabrežinskim delavcem. Nabrežina ne pripada volilnemu okraju dr. Rybaša in je ni bilo treba omenjati. Nabrežinski delavci smo menda bolj kompetentni, da sodimo, kako so nam socialisti škodovali ali koristili. Na vsak način je čudno, da so nabrežinski delavci — socialisti, ker so si samo kot socialisti mogli ohraniti tisti položaj, ki ga imajo. Ako pa je že treba govoriti o škodovanju, pa povejmo, kako je bilo, kadar so nabrežinski delavci hoteli doseči le nekoliko zboljšanja, so se morali poslužiti stavke. Zakaj italijanski in slovenski delodajalci so bili vedno složni v tem, da ne dajo nič. Pri taki priliki se je zgodilo da je šel veliki narodnjak in podpredsednik liberalne stranke na Goriškem gospod Caharija v Italijo po krumirje. Italijanski stavkokazi so imeli izpodrinuti slovenske delavce. V očeh narodnjakov je to morda norodno delo; v naših ni. Če so nabrežinski delavci socialisti, vedo, zakaj da so. Pa se nam tudi ne zdi pametno, da nas gospod dr. Rybaš na tak način napada: če ne bi bili pred štirimi leti ravno mi nabrežinski socialisti pomagali, ne bi bil Strekelj sedel v državnem zboru.

— **Volilno gibanje na Krasu** je postalo precej živahno, dasi klerikalci ne prirejajo skoraj nobenih volilnih shodov. Rajši se zanašajo na vpliv, ki ga imajo duhovniki na lecah in v spovednicah. Tam pa kurijo, kolikor le morejo in poleg tega poizkušajo včasih z razgrajanjem na nasprotniškimi shodih. Razven terorizma nimajo tukajšnji klerikalci sploh nobenih argumentov. O liberalni stranki pa se v sedanjem volilnem boju na Krasu sploh ne more govoriti, ker jo je njen kandidat sam zatajil. Na shodu v Ribembergu je namreč dejal, da ni „ne liberelec, ne klerikalec, ampak Slovenec“. Volilec se sicer zdi, da je to premalo, ker so menda kandidati tega okraja Slovenci. Ampak gosp. dr. Gregorin pač misli, da so drugi slabši Slovenci; kljub temu pravi, da bo skušal, če bo izvoljen, združiti vse slovenske poslance. Kako naj se združijo, če so si po programu in po ciljih nasprotni, to je volilec tudi uganka. Dočim nastopajo nasprotniki s terorjem, se pa socialni demokratje ne menijo za to podivjanost, ampak rabijo priliko, da zanašajo pouk in socialistične ideje med ljudstvo. V tem oziru je izvršeno velikansko delo in že sedaj se opazujejo dobri sadovi. Več kakor trideset socialno demokratičnih volilnih shodov je opravljenih z najboljšim uspehom in socializem se širi čudovito med prebivalstvom. Tistim, ki so se veselili razpusta parlamenta, misleči, da bodo volitve škodovale socialnim demokratom, bo še prav žal, da je Bienenrth provzročil ta boj.

— **Štorje.** Dne 25. maja je bil v naši prijazni vasi volilen shod socialno-demokratske stranke. Za naš kraj je bil to čisto nov dogodek. A danes je marsikomu žal, da se ni že davno zgodilo kaj takega. Govorila sta na tem shodu sodruga dr. Tuma iz Gorice in Kopač iz Trsta. Kaj takega pri nas sploh še nismo slišali. Govornika sta nam tako pojasnila položaj in vzroke ljudske bede, da se nam je šele sedaj zasvetilo, in marsikateri poslušalec je bil ginjen do solza. Tisti učitelj, ki je hotel s petjem motiti shod, naj se gre pa rajši učiti politične o-mike in olike.

— **Sežana.** Naši liberalci nočejo in ne morejo razumeti, da se svet ni ustavil tisti trenutek, ko je v Sežani zavladal liberalizem, ampak da se suče naprej, pa se ne menijo za strahopetneže, ki ne opažajo, da so že davno iz mode. Ko so socialni demokratje z lepaki naznanili volilni shod v Sežani, so prišli skoraj ob pamet. Za njihov način boja je značilno, da so dali vse lepake do enega potrgati. Če pa mislijo, da bo tako divjanje ustavilo zmogoviti pohod socializma, ki osvaja ves svet, moramo res obžalovati njihovo kratkovidnost. Še bolj pa moramo obžalovati tisto duševno uboštvo, s katerim so nastopili na shodu, zopet misleči, da uničijo socialno demokracijo. Shod je bil precej dobro obiskan, in navzoči kmetje in delavci so jako pazno poslušali lepe besede dr. Tume, ki je zanimivo opisal zgodovino ter postanek in razvoj liberalne in klerikalne stranke, na Goriškem, in sodruga Kopača, ki je obširno razvil socialno demokratični program. Ali liberalci bi bili na vsak način radi dosegli, da bi voda tekla navzgor. Nekoliko njih je prišlo na shod, ne da bi poslušali ali

pa dostojno polemizirali, temveč z očitnim namenom da bi razgrajali. Vedli so se, kakor da so prišli naravnost od preobilnih bokalov in vsaj nekateri med njimi so gotovo preveč žrtvovali bogu Bokalu. Ker se jim pa z vsem divjanjem ni posrečilo, da bi bili razbili shod, so poizkusili svojo srečo še s „polemiko“. Ta pa je bila taka, da se Bogu usmili! Neki Mohorčič se je smatral za posebno modrega, ko je vprašal, zakaj socialno demokratični poslanci ne prepuste kmetom svojih — državnoborskih dijet. Potem je neki finančni stražnik Bekar „obžaloval“, da je dr. Tuma zašel v „tako“ družbo. Nazadnje so po tolikih ponesrečenih razbijaških poizkusih pozvali navzoče, naj odidejo z njimi. Pa tudi s tem so imeli smolo. Odsli so z njimi pač tisti, katere so bili pripeljali s seboj, toda veliko število delavcev in kmetov je ostalo s sodrugoma v dvorani, kjer so se še dolgo razgovarjali o važnejših vprašanjih nego so tista, s katerimi si sežanski liberalci belijo glave.

Cenjenim čitateljem in čitateljicam naznanjamo, da začnemo v prihodnji številki s priobčevanjem

velikega socialnega romana

„Mati“

izpod peresa Maksima Gorkega.

Umetnost in književnost.

+ **V Jakopičevem poviljONU** v Ljubljani se odpre v nedeljo 4. junija ob 9. uri dopoldne šesta umetniška razstava in sicer brez vsakih posebnosti. Vstopnina je kakor navadno 1 K., ob nedeljah in praznikih 60 vin., za dijake in delavske organizacije 40 vin. Razstava vsebuje poleg nekaterih značilnih slik Ivana Groharja, dela drugih slovenskih umetnikov. V posebnem oddelku razstavlja „Kljub slovenskih amaterfotografov“.

Delavsko gibanje.

— **Splošna stavka na Reki.** Pri Ogrsko-hrvaškem parobrodarskem društvu je pred kratkim izbruhnila stavka. Mornarji in strojniki so bili zaman poizkušali z mirnimi sredstvi, da bi družba izpolnila njihove zahteve; ko so bili vsi poizkusi zaman, so razglasili stavko. Družba se je obrnila za „pomoč“ do vojne mornarice. Ko so drugi delavci videli, da hočejo podjetniki s silo in terorjem zlomiti stavko, so se organizacije zbrale na posvetovanje in so po vsestranski debati sklenili splošno stavko, ki se je v četrtek pričela. Stavke se udeležuje 18 do 20 tisoč delavcev. Iz Pulja je prišlo več bojnih ladij varovat „red“ na morju. Delavstvo je silno razburjeno, ker opravlja mornarica tudi službo na ladjah parobrodne družbe, na katerih so mornarji stopili v stavko.

Delavci sodrugi! Spominjajte se volilnega in tiskovnega sklada!

ZADNJE VESTI.

Cesarjevo zdravje.

Dunaj, 2. junija. Cesar se dobro počuti. Danes je sprejel nadvojvodo Karla Franca Ferdinanda in vnanjega ministra, s katerim je konferiral dobro uro. Ko se s snoči peljal z državnega kolodvora v Schönbrunn, je hotelo 12 oseb izročiti cesarju svoje prošnje; policija jih je posvarila in nato izpustila.

Budimpešta, 2. junija. Povodom cesarjevega odhoda iz Gođolla objavlja „Pesti Hirlap“ članek, ki vzbuja v političnih krogih veliko pozornost. Kot neresnične postavljajo vesti avstrijskega časopisja o slabem cesarjevem zdravju.

Vse te govorice so popolnoma nesmiselne, tembolj ker ogrsko državno pravno ne pozna nobene regentstva.

Jesensko zasedanje nemškega državnega zbora.

Berlin, 2. junija. Jesensko zasedanje bo trajalo le kratek čas. Vlada namerava na-

povedati volilno reformo za pruski deželni zbor in koj na to, t. j. začetkom zime, razpisati nove volitve za državni zbor. S to revno zvijačo upa junkerska vlada uteči ljudski sodbi. Sibki upi!

Vohunska afera na Francoskem.

Pariz, 2. junija. Policijsko sodišče je razglasilo danes razsodbo v znani, v vnanjem ministrstvu razkriti ovadski aferi. Ronet in Maisson, ki sta izmikala državne akte, sta obsojena vsak na 2 leti ječe in na 1000 frankov globe, Pallieuz pa na 3 mesece zapora.

Nemški znanstvenik v rokah grških banditov.

Zena, 2. junija. Sem je došlo poročilo, da je skrivališče banditov, ki so odvedli učenjaka Richterja, odkrito. Banditi so od vseh strani obkoljeni, vendar se čete ne upajo prodirati, ker bi tak napad spravil Richterjevo življenje v nevarnost.

Carlizem hoče zadaviti zadnji ostanek finske avtonomije.

Peterburg, 2. junija. Po poročilih časopisja je predložena senatu obsežna vladna predloga, ki odpravlja finsko generalno gubernijo in ki ustanavlja mesto carskega namestnika v Helsingsforsu.

Kolera.

Trst, 2. junija. Vzlic dementijem upravnih oblasti beneških poročajo, da je kolera v Benetkah precej razširjena. Po naročilu italijanskega ministrskega predsednika so lokalne oblasti opustile vsa uradna obvestila. Včeraj pa je zdravniški odbor nalepil razglase, v katerih obsoja to neodgovorno početje in svari občinstvo pred zavzemanjem sirovega sadja, zelenjadi in neprekuhane vode. Vse to skrivanje ima svoj vzrok o odkritju spomenika Viktorja Emanuela, ki se vrši 5. t. m. in ki bi vsled oficijelne publikacije nedvomno trpela. Pač pa se zatruje, da so odrejane vse druge varnostne naprave. — Uradnega poročila avstrijska vlada nima in toliko časa vzdržuje avstrijski Lloyd svoje parobrodne zveze z Benetkami.

Volilni boj v Bekescsabi.

Budimpešta, 2. junija. Danes se vrše v Bekescsabi nadomestne volitve za mandat pokojnega Achima, ki ga je bečarska klika na tako brutalen način spravila izpod nog. Boj je bil od prvega začetka zelo voharen in tudi danes je došlo med policisti in orožniki do krvavega spopada. Govori se, da so policaji streljali na žadnarje, na kar so jih slednji pretepli.

Bekescsaba, 2. junija. Bivši notranji minister Jožef Kristoffy, kandidat kmečke stranke, namesto umorjenega Achima izvoljen za državnega poslanca. Kristoffy je zbral 1030 glasov. Kandidat Košutove stranke Urszinyi pa 952 glasov. (S svojim zločinom si agrarno-fevdalna klika ni pomagla. Izvoljeni Kristoffy je bil svoj čas notranji minister v Fejervarijevem kabinetu in je zbornici predložil volilno reformo na podlagi splošne in enake volilne pravice. Zategadelj, ker je spravil boj za volilno reformo, v aktualen stadij, je Kristoffy pri bečarski kliki najbolj sovražna oseba.)

Vstaja v Albaniji.

Carigrad, 2. junija. Nadpoveljenik vladnih čet poroča, da je prva divizija 20. maja po vročem boju pregnala vstase iz Lefke. Zvečer so napadli vstasi na vzhodu bukovske gore levo krilo prve divizije, a so bili odbiti. Druga divizija je izvajala zmago na beleciških višavah, vsled česar je odstranjena glavna ovira za nadaljno prodiranje čet.

Državni tajnik Grey za razoroževanje.

London, 2. junija. Sinoči je v narodno-liberalnem klubu govoril državni tajnik Sir Edvard Grey, ki je naglašal, da sta v 20. stoletju dve ideji, ki zmanjšujeta verjetnost vojne: prvi spoznanje težkih bremen oboroževanja in drugi pa pomisleki, če je od vojne mogoče pričakovati dobička. Glede razsodišnih pogodb je izjavil da stojimo na pragu nove dobe.

Bartunek obsojena na smrt.

Dunaj, 2. junija. Danes opoldne je sodišče razglasilo razsodbo v pravdi proti Mariji Bartunek, ki je bila obtožena, da je umorila grbasto šiviljo Luizo Weiß in razkosala njeno truplo. Koj za tem, ko je bil ljubimec obtožene Bartunekove izpuščen na prosto, sta bili porotnikom predloženi dve vprašanji. Prvo vprašanje se je glasilo na zavraten umor, drugo na goljufijo, zagrešeno s tem, da je umorjeni Weißovi izvalila pod lažnjivimi pretvezami denar. Po polurnem posvetovanju so se porotniki vrnili v razpravno dvorano in načelnik je ob napeti pozornosti mnogostevilnega zbranega občinstva razglasil, da so porotniki obe vprašanji o krivdi z 10 proti 2 glasoma potrdili. Na podlagi porotnega izreka je sodišče Marijo Bartunek obsodilo na večala. Obtoženka je z ledenim mirom pričakovala razsodbo; ko jo je predsednik razglasil, je zaihtela, na kar so jo odvedli iz dvorane. Zagovornik je priglasiel ničnostno pritožbo.

Generalna stavka na Reki.

Reka, 2. junija. Delegatje strokovnih organizacij so sklenili, da ustavijo v znamenju solidarnosti s stavkajočimi delo dotlej, da „Ungaro-Croata“ ugotovi odpuščenim uslužbencem. Vsled tega sklepa organizirano delavstvo stavka 500 delavcev v ladjedelnici Danubius je danes jutraj ustavilo delo. Tudi delavci iz petrolejske čistilnice so se pridružili stavki. Časopisje izhaja. Stavka je splošna in nad 8000 delavcev praznuje.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Bartl.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Sprejme se takoj izurjeno knjigovodkinjo

Ponudbe z navedbo plače pod „knjigo odkinja“ Ljubljana, poštni predal št. 26.

Lekarna pri „zlatem orlu“

v Ljubljani, Jurčičev trg štey. 2,

priporoča sledeča zdravila:

Čaj za bolne na živcih

je izvrstno krepilno sredstvo za živce, izboljšuje spanje, učinkuje pri nervozni oslabelosti.
Cena kartonu K 1.20.

Dunajske kapljice zoper krč

utešujejo bolečine v želodcu in trebuhu ter odganjajo vetrove. Steklenica 20 vinarjev, 6 steklenic K 1.—

Za gospe in gospodične

ima v zalogi čaj, ki je preizkušeno sredstvo pri vsakovrstnih bolih in nepravilnostih pri prihodu zaostalega mesečnega pranja, ki obenem pospešuje pranje (menstruacijo).
Cena kartonu K 1.50.

V tej lekarni se tudi oddajo zdravila p. n. članom okr. bolniške blagajne v Ljubljani, bolniškemu zavodu c. kr. tobačne tovarne in bolniški blagajni c. kr. priv. južne železnice.

Ceno posteljno perje!

Najboljši češki nakupni vir.

Kg. sivega dobrega, puljenega 2 K; boljšega 2.40 K; prima polbelega 2.80 K; belega 4 K; belega puhastega 5.10 K; velfinega snežnobelega, puljenega 6.40 K; 8 K; puha sivega 6-7 K; belega, finega 10 K; najfinjši prsi puh 12 K. Naročila od 5 kg naprej franko.

Zgotovljene postelje iz gostonitnega rdečega, modrega, belega ali rumenega nankinga, pernica 180 cm dolga, 120 cm široka, z dvema glavnica, 80 cm dolgi, 60 cm ši., polnjena z novim, sivim, prav stanovitnim puhastim perjem 16 K; napol puh 30 K; puh 24 K; posamezne pernice 10, 12, 14 in 16 K, zglavnice 3, 3.50 in 4 K. Pernica 200 cm dolga, 140 cm ši., 13, 14, 70, 17.80, 21 K, zglavnica, 90 cm dolga, 70 cm ši., 4.50, 5.20 in 5.70 K, spodnja pernica iz močnega, črtastega, gradla, 180 cm dolga, 116 cm široka 12.80 in 14.80 K. Razpošilja se po povzetju, od 12 K naprej franko. Lahko se franko zamenja za neugajajoče se vrne denar. Natan. cen. gratis in fr. S. Benisch, Dešenice 758, Češko.

Gostilna „Proletarija“

poprej Ballja na Glincah št. 3 pri Ljubljani se priporoča za mnogobrojen obisk zlasti p. n. delavstvu. Dobra pijača in izborna kuhinja. Na razpolago ima salon in krasen vrt za razne zabave, shode veselice i. t. d.

S spoštovanjem J. Tancek, gostilničar.

Maček
je trpljenje hudo,

po napravi čudo!

Edini likér za slab želodec!

Ljudska kakovost liter K 2.44.
Kabinetska kakovost „ „ 4.80.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Paul Vrtačnik

krojaški mojster

== Ljubljana ==
Kolodvorska ulica 26
in Dunajska cesta 47.

Priporoča se sl. občinstvu za vsa v njegovo stroko spadajoča dela posebno gospodom železničarjem v napravo uniform po nizkih cenah.

Izgotavlja obleke v 12. urah.

POZOR!!!

== Išče se mlekar ==

ki se zaveže celo leto dobavljati sveže čajno maslo po tržnih (engro) cenah. Rabi se dnevno meseca jan. 5, februarja 5, marca 20, aprila 10, maja 10, junija 10, julija 5, avgusta 5, septembra 10, oktobra 10, novembra 10, in decembra 15 kilogramov čajnega masla. Kupuje se tudi dozoreli polementalni sir. Plačuje se takoj (tudi povzetje) ali pa na mesečni račun. Ponudbe je poslati na naslov:

Ivan Leskovec, trgovec v Pulju.

Milko Krapeš,

urar in trgovec, zaprisežen

cenilec v Ljubljani, Jurčičev

Zahtevajte najnovejši ilustrovani cenik, ki je ravno izšel in ga pošiljam poštne proste.

čev trg št. 3. - - - - -

Julius Meinl

Uvoz kave
Veležgalnica kave

Produkt. zadruga ljublj. mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Mar. Ter. c. 11 (Kolizej)

== Zaloga pohištva ==

lastnega izdelka in
tapetniškega blaga.

Izvršuje vsa mizarska stavbna dela. :: Lasta tovarna na Glincah pri Ljubljani. ::

Delniška družba pivovarna „Union“

v Spodnji Šiški pri Ljubljani

priporoča svoje izborno

- marčno, dvojno marčno in izvozno pivo -

Telefon št. 53.

v sodčkih in steklenicah.

Telefon št. 35.

B. Götzl, Ljubljana
Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

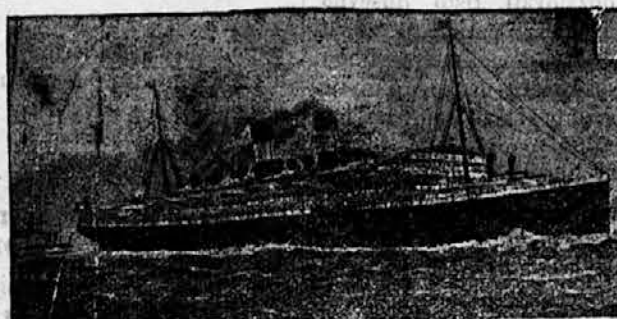
skladišče oblek domačega izdelka za gospode in dečke. — Velika izbira tu- in inozemskega blaga za obleke po meri. — Solidna postrežba. - Vedno nizke cene.

Potniki v severno in južno Ameriko

vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

Avstro-Amerikana

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električna razsvetljava, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopelj itd.

Odhod parnikov:

V sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Vsakavrstna pojasnila dajo drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:

Simon Kmetetz, Ljubljana, Kolodv. ul. 26.